

Διαγώνισμα
ΕΠΑΛ, Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πώς η Τέχνη παράγει στερεότυπα

Μια μεγάλη έκθεση στο Βρετανικό Μουσείο υποδεικνύει τις αναπαραστάσεις για τον αραβικό κόσμο μέσα από τη δυτική ζωγραφική. Χαρέμια, φερετζέδες και πίθηκοι. Ναργιλέδες τυλιγμένοι σαν φίδια στα χέρια ή γύρω από τους ώμους ξαπλωμένων γυναικών και φρουροί με τουρμπάνια στο κεφάλι να περιφέρονται άσκοπα στον χώρο. Αν οι εικόνες αυτές σας μοιάζουν οικείες, δεν είναι διόλου παράξενο. Ένα παγκοσμίου φήμης καλλιτεχνικό κίνημα του 19ου αιώνα ήταν υπεύθυνο για αυτές τις απεικονίσεις του αραβικού κόσμου που αποτυπώθηκαν και καθιερώθηκαν στο μυαλό όλων μας.

Ο λόγος περί οριενταλισμού - ενός καλλιτεχνικού κινήματος, το οποίο έφτασε στο αποκορύφωμά του τον 19ο αιώνα σχεδόν ταυτόχρονα με τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την άνοδο των γαλλικών και βρετανικών αποικιακών φιλοδοξιών στον αραβόφωνο κόσμο - που έφερε τις περιοχές που βρίσκονται νοτιώς της Μεσογείου και ανατολικά της Ελλάδας στο επίκεντρο της φαντασίας του δυτικού κόσμου όπως ποτέ άλλοτε. Το αποτέλεσμα ήταν η ζωή σε αυτές να αποτυπωθεί αριστοτεχνικά από ζωγράφους όπως οι Ευγένιος Ντελακρουά, Ζαν Λεόν Ζερόμ και Τζον Φρέντερικ Λιούις.

Τα έργα των συγκεκριμένων καλλιτεχνών συνεχίζουν να κατέχουν περίοπτη θέση σε μουσεία ολόκληρου του κόσμου, αλλά μια νέα έκθεση στο Βρετανικό Μουσείο επιχειρεί να δείξει ότι οι συγκεκριμένες απεικονίσεις απέχουν πολύ από το να είναι αντικειμενικές και να αποτελούν ακριβείς αποδόσεις του αραβικού κόσμου. Η οπτική τους επιμονή ότι «η Ανατολή» ήταν μια μυθική γη λωτοφάγων, θα επικύρωνε τις εκμεταλλευτικές και φετιχιστικές αντιλήψεις για το πώς ήταν η ζωή εκεί, στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ για αιώνες.

«Είναι σημαντικό να λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη τον οπτικό πολιτισμό, ανεξαρτήτως από το πώς αισθανόμαστε για ένα συγκεκριμένο έργο τέχνης» λέει η Ελίζαμπεθ Φρέιζερ, καθηγήτρια Ιστορίας Τέχνης στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Φλόριντα. «Πολλά από τα έργα που εντάσσονται στον οριενταλισμό παρουσιάζουν στερεότυπες εικόνες που πρέπει να εξεταστούν κριτικά».

(...)Οι εικόνες του χαρεμιού είναι αυτές, για τις οποίες η ανατολίτικη τέχνη είναι τελικά πιο γνωστή. Και παρόλο που η έκθεση αφιερώνει μόνο μια μικρή ενότητα στο συγκεκριμένο θέμα έχει διαθέσει μια ολόκληρη αίθουσα σε έργα τέχνης που έχουν δημιουργήσει σύγχρονες γυναίκες καλλιτέχνες από τον αραβικό κόσμο ως απάντηση στην αρνητική αυτή κληρονομιά. Όλο το χαρέμι ήταν - θεωρητικά - ένας ιδιωτικός οικιακός χώρος που θα περιλάμβανε μόνο γυναίκες και τα αρσενικά μέλη της οικογένειάς τους. Αυτό δεν σήμαινε πρόσβαση σε άγνωστους και σίγουρα περίεργους ξένους ταξιδιώτες που ζούσαν στην Ανατολή. Οι καλλιτέχνες, λοιπόν, φαίνεται όχι απλώς ότι βασίζονταν στη φαντασία τους για να αποδώσουν τα χαρέμια, αλλά επέλεξαν να απεικονίσουν τις γυμνές γυναίκες τόσο διαθέσιμες για δημόσια κατανάλωση όσο διαθέσιμες θεωρούσαν τις χώρες τους στις ορέξεις των αποικιακών δυνάμεων. Σε κάποιες περιπτώσεις για να μπορέσουν να αποδώσουν τις σκηνές που ήθελαν έβρισκαν εναλλακτικές λύσεις. Ο Ευγένιος Ντελακρουά επί παραδείγματι για τις περίφημες «Γυναίκες του Αλγερίου» δεν βασίστηκε σε ένα τυπικό μουσουλμανικό χαρέμι στο οποίο επ' ουδενί δεν είχε πρόσβαση, αλλά σε ένα με εβραίες γυναίκες που ανήκε σε έναν έμπορο ο οποίος και του επέτρεψε να κάνει μερικά σχέδια. (...)

Απόσπασμα από άρθρο, Μαίρη Αδαμοπούλου, Τα Νέα, 17 Οκτωβρίου 2020 (διασκευή)

A.1 Να αποδοθεί περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη σας το επικοινωνιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται. (70-80 λέξεις)

(15 μονάδες)

A.2 α) Να βρεθεί/ούν ο/οι τρόπος/οι ανάπτυξης της παραγράφου : «Ο λόγος περί οριενταλισμού... και Τζον Φρέντερικ Λιούις.»

(4 μονάδες)

β) Να βρεθεί ένα παράδειγμα μέσα από το κείμενο στο οποίο υπάρχει συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας.

(2 μονάδες)

γ) Να αναγνωρίσετε στην παρακάτω πρόταση, το είδος της σύνταξης που χρησιμοποιείται και να μετατραπεί στο άλλο είδος: «Μια μεγάλη έκθεση στο Βρετανικό Μουσείο υποδεικνύει τις αναπαραστάσεις για τον αραβικό κόσμο μέσα από τη δυτική ζωγραφική.»

(2 μονάδες)

δ) Να βρείτε έναν πλαγιότιτλο για την τελευταία παράγραφο του αποσπάσματος.

(2 μονάδες)

A.3) Το κείμενο αναφέρεται στα στερεότυπα που παράγονται μέσα από την τέχνη του 19^{ου} αιώνα. Θεωρείς ότι τέτοια φαινόμενα στην τέχνη μπορούν να υπάρξουν και σήμερα; Μπορεί η τέχνη να δώσει θετικά αποτελέσματα στην εξάλειψη του ρατσισμού και των στερεοτύπων; Να σχολιάσετε τις απόψεις σας σε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα . (200-250 λέξεις)

(25 μονάδες)

B.Λογοτεχνικό κείμενο

Ο Εγγονόπουλος είναι ένας από τους μείζονες εκπροσώπους της γενιάς του '30. Υπήρξε ζωγράφος και ποιητής, ενώ τιμήθηκε με το Α΄ Κρατικό Βραβείο Ποίησης το 1979.

«Αλήθεια -των αδυνάτων αδύνατο

ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω /

αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε

το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου /

το εφήμερο της παράλογης ζωής του

Σοφρά Σεμίραμις-Φιλολόγος

κι ανακαλύπτουνε διαφορές

γιομάτοι μίσος διαφορές

σε χρώμα δέρματος /φυλή / θρησκεία»

Στην κοιλάδα με τους ροδώνες, Νίκος Εγγονόπουλος, 1978 (απόσπασμα)

B.1 Να εντοπίσετε το ρηματικό πρόσωπο του αποσπάσματος και να παρουσιάσετε τη βασική ιδέα που πραγματεύεται το ποίημα. Τί πετυχαίνει με τη χρήση αυτού του προσώπου;

(15 μονάδες)

B.2 Τί εννοεί ο ποιητής με τη φράση «το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου» και για ποιο λόγο το αποκαλεί έτσι;

(10 μονάδες)

B.3 (Να επιλέξετε να απαντήσετε σε ένα από τα δυο ερωτήματα)

1. Με βάση το ποίημα, να γράψετε μια παράγραφο παραθέτοντας την άποψή σας σχετικά με τις αξίες και τις ιδέες που προβάλλονται στο ποίημα. Να αναφερθείτε στην αντίστοιχη οπτική των νέων σήμερα για το συγκεκριμένο ζήτημα. (100-150 λέξεις)

2. Υποθέστε ότι βιώνετε μια διάκριση «φύλου/δέρματος/θρησκείας», γράψτε μια επιστολή στη Διεθνή Αμνηστία με σκοπό να ευαισθητοποιήσετε τους ανθρώπους στο ζήτημα του ρατσισμού. (100-150 λέξεις)

(25 μονάδες)